

DOI: <https://doi.org/10.32782/ecovis/2024-3-4-2>
УДК 338.43:658.8:502

Белей Світлана Іванівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнесу та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6406-5389>*

Лагодін Назар Вікторович

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня
освітньо-наукової програми
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0996-5425>*

ІНТЕГРАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ МІСІЇ ТА ESG-ПРИНЦИПІВ У СІЛЬСЬКЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІЙ

Досліджено інтеграцію соціальної місії та ESG-принципів у сільське підприємництво як механізм підвищення стійкості та конкурентоспроможності територій. Показано, що поєднання економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної стійкості сприяє розвитку людського капіталу, зміцненню громади, збереженню природних ресурсів та формуванню довгострокових конкурентних переваг підприємств. Запропоновано механізми інтеграції ESG та соціальної місії у стратегічне управління, інноваційні підходи, прозорість звітності та партнерство з громадами. Отримані результати забезпечують науково-методологічну базу для розвитку соціально відповідального та стійкого сільського бізнесу, формування доданої економічної, соціальної та екологічної вартості та підвищення інвестиційної привабливості територій.

Ключові слова: соціальна місія, ESG-принципи, сільське підприємництво, сталий розвиток, територіальна стійкість, конкурентоспроможність, сільські території.

Svitlana Belei

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Business
and Human Resources Management,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

Nazar Lahodyn

*Doctoral Student, Third-Level, Educational and Scientific Program
“Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities”,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

INTEGRATION OF SOCIAL MISSION AND ESG PRINCIPLES IN RURAL ENTREPRENEURSHIP: MECHANISMS FOR ENHANCING TERRITORIAL SUSTAINABILITY AND COMPETITIVENESS

The study explores the integration of social mission and ESG principles into rural entrepreneurship as a strategic approach to enhance territorial sustainability, resilience, and competitiveness. It argues that combining economic efficiency with social responsibility and environmental sustainability enables rural enterprises to develop human capital, strengthen local communities, preserve natural resources, and create long-term competitive advantages. The research identifies key mechanisms for integrating ESG and social mission into business practice, including strategic planning with sustainable development priorities, inclusion of ESG-related and social KPIs, adoption of circular economy models, energy-efficient and resource-saving technologies, transparent reporting according to international standards such as GRI and SASB, and active engagement of diverse stakeholders including local communities, authorities, investors, and partners. Findings demonstrate that enterprises applying these integrated strategies not only improve profitability, reduce operational, financial, and environmental risks, but also generate measurable social and ecological value for territories. The study emphasizes the synergistic effect of social mission and ESG factors in creating shared value, enhancing trust and cooperation among stakeholders, and fostering inclusive and sustainable local development. Furthermore, the paper provides a conceptual and methodological framework for transforming rural entrepreneurship toward socially responsible, environmen-

©Белей С.І., Лагодін Н.В., 2024

tally conscious, and resilient business models, offering guidance for policymakers, investors, and practitioners seeking to implement sustainable development strategies in rural areas. By aligning economic, social, and ecological objectives, rural enterprises can achieve long-term stability, support local economic growth, increase attractiveness for domestic and international investment, enhance corporate reputation, and produce comprehensive added value for communities, ensuring sustained competitiveness, environmental stewardship, and social cohesion of rural territories.

Keywords: social mission, ESG principles, rural entrepreneurship, sustainable development, territorial sustainability, competitiveness, rural areas.

Постановка проблеми. Сучасні сільські території стикаються із комплексом соціально-економічних, екологічних та демографічних викликів, що обумовлюють необхідність трансформації підприємницької діяльності. Традиційні моделі бізнесу, орієнтовані виключно на прибуток, не забезпечують стійкого розвитку громад, не сприяють підвищенню конкурентоспроможності локальних економік та недостатньо враховують соціальні та екологічні аспекти господарювання. У цьому контексті інтеграція соціальної місії та ESG-принципів у сільське підприємництво набуває особливої актуальності. Соціальна місія бізнесу сприяє розвитку локальної інфраструктури, створенню робочих місць та забезпеченню соціальної інклюзії, тоді як ESG-принципи – екологічна відповідальність, соціальна залученість та прозоре управління – забезпечують довгострокову стійкість і конкурентоспроможність підприємств та територій.

Наукова цінність проблеми полягає у формуванні концептуальних основ сталого сільського підприємництва, розробці методів інтеграції ESG-стандартів у локальні бізнес-моделі та обґрунтуванні механізмів підвищення стійкості сільських громад. Практичне значення проблеми зумовлене необхідністю створення ефективних моделей співпраці бізнесу та громади, що забезпечують збалансоване поєднання економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної безпеки. Таким чином, розв'язання зазначеної проблеми безпосередньо пов'язане із важливими науковими завданнями: формування теоретико-методологічних засад ESG-орієнтованого сільського підприємництва; розробка моделей інтеграції соціальної місії у локальні бізнес-процеси; визначення інструментів підвищення конкурентоспроможності та територіальної стійкості сільських громад; створення науково обґрунтованих рекомендацій для державної політики та стратегій сталого інвестування на сільських територіях.

Розв'язання цих завдань забезпечить наукову основу для трансформації сільського підприємництва та сприятиме сталому розвитку територій у контексті інтеграції ESG-принципів і соціальної місії бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах війни та подальшої відбудови України концепція сталого розвитку набуває особливої значущості та поступово перетворюється на ключовий фактор виживання та процвітання сільського підприємництва, зокрема у контексті співпраці з міжнародними організаціями та інвесторами. Війна

створює численні виклики для підприємницької діяльності на сільських територіях, однак інтеграція принципів соціальної місії та ESG дозволяє підприємствам адаптуватися до нових умов, зберігати економічну стійкість і підтримувати соціальну відповідальність, водночас враховуючи екологічні аспекти господарювання.

Запровадження високих стандартів корпоративного управління, прозорості та відповідальності є важливим для залучення міжнародних інвестицій і формування довіри стейкхолдерів, у тому числі банків та інвестиційних фондів, які надають фінансування тільки за умов дотримання ESG-принципів. В умовах сучасних викликів ESG-фактори стають не лише інструментом сталого розвитку підприємства, а й механізмом підвищення конкурентоспроможності, репутації та здатності територій створювати додану соціально-економічну та екологічну вартість. При цьому ESG та інновації виступають взаємодоповнюючими елементами, що підсилюють один одного: підприємства, які інтегрують ці підходи у стратегію розвитку, перетворюють вимоги до відповідальності на можливості для зростання, ефективного управління ризиками та розвитку локальних громад. Однак на сьогодні в Україні відсутні чіткі методичні рекомендації щодо інтеграції пріоритетів ESG у процес інноваційного розвитку сільського підприємництва, а сама концепція ESG в аграрному секторі лише починає набирати популярності, що створює наукову та практичну потребу у розробці відповідних механізмів для підвищення стійкості та конкурентоспроможності територій.

Проблема інтеграції соціальної місії та ESG-принципів у підприємницьку діяльність сільських територій має активне теоретичне та практичне осмислення як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі. У міжнародному контексті дослідження зосереджуються на ролі ESG-інтеграції для підвищення стійкості бізнес-моделей та створення соціальної цінності. Зокрема у праці М. Портера та М. Крамера (М. Р. Porter та Kramer) (2011) «Створення спільної цінності» (Creating Shared Value), запропоновано концепцію спільної цінності, яка підкреслює важливість узгодження корпоративної стратегії з вирішенням соціальних проблем. Автори доводять, що інтеграція соціальних та екологічних цілей у бізнес-моделі здатна покращувати конкурентні позиції підприємств при одночасному вирішенні локальних викликів і підвищенні добробуту громад [1].

У праці «Вплив корпоративної сталості на організаційні процеси та результати діяльності» (The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance) (2014) автори Екклс Р. Г., Іоанну І. та Серафейм Г. (2014). (Eccles, Ioannou Serafeim) обґрунтували, що компанії з високим рівнем ESG-практик демонструють кращі фінансові показники та менший ризик несприятливих подій [2]. Це підтверджує, що ESG-інтеграція не тільки сприяє підвищенню стійкості підприємств, але й має вимірювані економічні переваги, що робить її актуальною для підприємств у різних секторах, включно з аграрним і сільським бізнесом.

У наукових дослідженнях соціальне підприємництво розглядається як ключовий механізм подолання соціальних ризиків і проблем локального розвитку. Зокрема Меєр Й. та Нобоа, Е. (Mair, Noboa) у праці «Соціальне підприємництво: формування наміру створити соціальне підприємство» (Social Entrepreneurship: How Intentions to Create a Social Venture Are Formed), (2006) визначали соціальне підприємництво як діяльність, що спрямована на системне вирішення соціальних проблем, створення робочих місць та посилення соціальної інклюзії [3]. Їхній підхід є важливим для розуміння соціальної місії підприємства як складової сталого розвитку сільських територій.

У сучасному науковому дискурсі інтеграція соціальної місії та ESG-принципів у розвиток сільського підприємництва розглядається українськими дослідниками як стратегічний чинник підвищення стійкості територіальних громад. У працях І. Рурака обґрунтовано визначальний вплив соціально-економічних детермінант на формування підприємницького середовища в сільських громадах та доведено роль підприємництва як інструменту зміцнення фінансової спроможності й локального розвитку [4]. Дослідження Т. Зінчук та співавторів акцентує на необхідності партнерської взаємодії бізнесу, влади й громади як умови ефективного управління сільською економікою та посилення її конкурентних позицій [5]. Теоретико-методологічне підґрунтя для дослідження механізмів інтеграції соціальної місії та ESG-принципів у розвиток підприємництва у контексті забезпечення його конкурентоспроможності розкрито О. Зибаревою [6]: зокрема, обґрунтовано, що соціальна відповідальність бізнесу виступає не лише етичним імперативом, а стратегічним джерелом формування конкурентних переваг підприємства. Цей підхід безпосередньо корелює з ESG-парадигмою, оскільки передбачає інтеграцію екологічних, соціальних та управлінських факторів у систему стратегічного менеджменту [6]. У даному аспекті соціальна відповідальність розглядається як елемент системи управління конкурентоспроможністю підприємства, що забезпечує довгострокову стійкість та підвищення адаптивності до змін середовища [7]. У контексті сільського підприємництва

це означає посилення ролі локальної взаємодії з громадою, формування соціального капіталу та підвищення інвестиційної привабливості територій.

У наукових роботах [9–15] дослідники комплексно розкривають проблеми інтеграції принципів ESG у діяльність підприємств, а також їхнього впливу на підвищення стійкості, інвестиційної привабливості й конкурентоспроможності підприємств та територій, зокрема, в контексті сталого розвитку та нормативного регулювання відповідального інвестування.

Отже, аналіз сучасних досліджень свідчить, що інтеграція соціальної місії та ESG принципів у сільське підприємництво підвищує стійкість громад, створює соціальну додану вартість і забезпечує економічну та екологічну ефективність бізнес-моделей.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері соціального підприємництва та ESG інтеграції, низка важливих питань залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, недостатньо розроблені практичні механізми інтеграції соціальної місії та ESG-принципів у локальні бізнес-моделі сільських підприємств, а також відсутні чіткі методології оцінки їхнього впливу на конкурентоспроможність і стійкість територій. Існує потреба у комплексному вивченні взаємозв'язку соціальних, економічних та екологічних аспектів діяльності сільських підприємств, а також у розробці моделей партнерства між бізнесом, місцевою владою та громадами для ефективного впровадження ESG-орієнтованих стратегій. Саме цим невирішеним аспектам присвячена дана стаття, яка спрямована на розробку механізмів підвищення стійкості та конкурентоспроможності сільських територій через інтеграцію соціальної місії та ESG-принципів у підприємницьку практику.

Мега статті: обґрунтувати концептуальні та практичні підходи до інтеграції соціальної місії та ESG-принципів у сільське підприємництво та розробити механізми підвищення стійкості й конкурентоспроможності сільських територій через поєднання економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної стійкості.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах розвитку сільського підприємництва спостерігається поступовий перехід від традиційних бізнес-моделей, орієнтованих виключно на фінансовий прибуток, до комплексних стратегій, які поєднують економічну ефективність із соціальною відповідальністю та екологічною стійкістю, що створює передумови для довгострокового розвитку територій і підвищення їхньої конкурентоспроможності в регіональному та національному масштабі. Така необхідність підсилюється сучасними військовими викликами, що супроводжуються руйнуванням інфраструктури, міграцією населення, порушенням логістичних ланцюгів та зростанням соціально-економічної нестабільності, сільські території України потребують нових підходів до забезпечення їх жит-

тездатності та відновлення [8, с. 930]. У цьому контексті інтеграція соціальної місії та ESG-принципів у сільське підприємництво набуває стратегічного значення, оскільки дозволяє поєднати економічну стійкість бізнесу із соціальною підтримкою громад та екологічною відповідальністю. Такий підхід формує основу для підвищення конкурентоспроможності територій, зміцнення довіри інвесторів і забезпечення довгострокового сталого розвитку в умовах післявоєнної трансформації.

Сучасне сільське підприємництво стикається з потребою трансформації моделей ведення бізнесу, що зосереджені виключно на прибутку, у більш стійкі та соціально відповідальні практики. Інтеграція соціальної місії та ESG-принципів у діяльність сільських підприємств дозволяє формувати багатовимірну додану вартість, яка включає розвиток людського капіталу, зміцнення соціальної інфраструктури, забезпечення екологічної безпеки та одночасне підвищення економічної стійкості бізнесу, відкриваючи нові можливості для залучення інвестицій, розширення партнерських мереж і формування сталих моделей співпраці між бізнесом, громадами та органами влади. У цьому контексті адаптація міжнародних та національних стандартів ESG до специфіки аграрного сектора забезпечує науково-методологічну базу для розробки практичних механізмів підвищення стійкості сільських територій, створення умов для інклюзивного розвитку та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності локальних економік через соціально орієнтоване підприємництво.

Стратегія сільського підприємництва має виступати фундаментальною основою стратегічного управління, яка визначає ключові цілі, завдання та напрями їх досягнення в умовах постійних соціально-економічних та екологічних змін на території. Вона функціонує як генеральний план розвитку підприємницької діяльності у довгостроковій перспективі, забезпечуючи формування конкурентних переваг, стійкість бізнес-моделей та здатність адаптуватися до нових викликів. Ефективна стратегія повинна бути чіткою, містити пріоритети розвитку, механізми раціонального розподілу ресурсів і визначення зон відповідальності, одночасно інтегруючи соціальну місію та принципи ESG у всі напрями діяльності.

Сучасне стратегічне управління сільським підприємством слід розглядати як стратегію, і як структурований та системний процес, який передбачає послідовність етапів, використання аналітичних методів і інструментів оцінки ризиків, ефективності та соціально-екологічного впливу для прийняття оптимальних рішень, що поєднують економічний результат з позитивним впливом на громаду та навколишнє середовище. Управління на засадах сталого розвитку виступає ключовим підходом, який дозволяє підприємницьким ініціативам залишатися конкурентоспроможними, забезпечуючи при цьому соціальну

відповідальність, екологічну безпеку та формування доданої вартості для локальних громад. У цьому контексті стратегія сільського підприємництва спрямована не лише на досягнення фінансового успіху, а й на створення комплексної цінності для громади та території, підвищення її стійкості, розвиток інфраструктури, збереження природних ресурсів і підтримку інклюзивного соціального середовища, що становить сутність інтеграції соціальної місії та ESG-принципів у сучасну практику аграрного бізнесу.

Інтеграція соціальної місії у сільське підприємництво передбачає системне включення соціально орієнтованих цілей у бізнес-моделі та управлінські процеси, що дозволяє підприємствам одночасно забезпечувати економічну ефективність і створювати додану соціальну цінність для локальних громад. Соціальна місія охоплює такі пріоритети: розвиток людського капіталу через створення робочих місць і підвищення кваліфікації працівників; підтримку соціальної інфраструктури (освіта, охорона здоров'я, культурні ініціативи); забезпечення інклюзивності та рівного доступу до ресурсів і послуг; сприяння активному залученню місцевих громад до прийняття рішень.

На сільських територіях соціальна місія підприємства стає ключовим механізмом підвищення стійкості громад, оскільки підприємства не лише генерують економічний прибуток, а й посилюють соціальні зв'язки, сприяють інтеграції в локальну економіку та забезпечують довгострокове збереження природних ресурсів. Через активну реалізацію соціальної місії підприємництво перетворюється на фактор локального розвитку, що сприяє покращенню добробуту населення, зміцненню громадської довіри та створенню умов для ефективної взаємодії з владою, інвесторами та іншими стейкхолдерами.

Інтеграція соціальної місії у стратегічне управління сільським підприємством передбачає: визначення соціальних пріоритетів у місії та стратегії розвитку підприємства; впровадження соціально орієнтованих КРІ для оцінки ефективності діяльності; залучення громад до прийняття рішень та формування партнерських моделей співпраці; поєднання соціальної місії з екологічними та економічними цілями для комплексного сталого розвитку території.

У табл. 1 на основі структурно-функціонального методу дослідження систематизовано ключові напрями реалізації соціальної місії сільського підприємства, до яких належать розвиток людського капіталу, підтримка соціальної інфраструктури, забезпечення інклюзивності, партнерство з громадою та соціальна відповідальність. Кожен із цих компонентів функціонує як інтегрований механізм підвищення соціальної стійкості територій, сприяє зміцненню локальної економіки та підвищує добробут населення, одночасно забезпечуючи зростання ефективності та конкурентоспроможності підприємницьких моделей.

Таблиця 1

Компоненти соціальної місії сільського підприємництва та їх вплив на громаду і розвиток бізнесу

Компонент соціальної місії	Як реалізується в сільському підприємстві	Вплив на громаду	Вплив на підприємництво
Розвиток людського капіталу	Створення робочих місць, підвищення кваліфікації працівників, навчальні програми	Підвищення зайнятості, розвиток компетенцій населення	Зростання продуктивності, підвищення лояльності працівників
Соціальна інфраструктура	Підтримка освіти, охорони здоров'я, культурних ініціатив	Покращення якості життя, зміцнення громади	Формування позитивного іміджу, підвищення соціальної довіри
Інклюзивність і рівність	Забезпечення рівного доступу до ресурсів та можливостей, гендерна рівність	Підвищення соціальної інтеграції, зменшення нерівності	Розширення клієнтської бази, залучення нових партнерів
Партнерство з громадою	Залучення місцевих громад до прийняття рішень, спільні проекти	Посилення громадської участі, зміцнення локальної економіки	Покращення управління ризиками, довгострокова підтримка бізнесу
Соціальна відповідальність	Благодійні ініціативи, підтримка малозабезпечених, програми соціальної підтримки	Поліпшення соціальної стабільності, зміцнення довіри до підприємств	Підвищення репутації, залучення інвестицій та партнерів

Джерело: власні дослідження

Отже, соціальна місія виступає стратегічним чинником сталого розвитку сільських громад, формуючи синергію між економічними, соціальними та управлінськими аспектами діяльності підприємств. А, інтеграція соціальної місії у сільське підприємництво не лише підвищує соціальну та економічну стійкість територій, а й формує нову парадигму бізнесу, орієнтовану на комплексне забезпечення добробуту громад, розвиток інклюзивної економіки та відповідальне використання ресурсів.

Відповідно поняття ESG у контексті сільського підприємництва охоплює три взаємопов'язані складові: Environmental (екологічні аспекти), Social (соціальна відповідальність) та Governance (корпоративне управління), які мають стратегічне значення для сталого розвитку територій та підвищення конкурентоспроможності сільських громад. “Environmental” включає управління ресурсами (енергія, вода), мінімізацію шкідливих викидів, ефективне поводження з відходами та впровадження низьковуглецевих технологій, що забезпечує екологічну стійкість підприємницьких ініціатив. “Social” спрямована на дотримання прав працівників, гендерну рівність, створення робочих місць, залучення місцевих громад і розвиток інклюзивних моделей соціального підприємництва, що підвищує соціальну додану вартість територій. “Governance” передбачає прозорість, підзвітність, етичні стандарти, незалежність управлінських органів та внутрішній аудит, що забезпечує ефективне корпоративне управління та зміцнює довіру інвесторів і партнерів.

Інтеграція ESG-принципів у стратегічне управління сільським підприємством здійснюється через: оцінку матеріальності ESG-факторів для конкретного аграрного сектору та громади; включення екологічних, соціальних і управлінських показників у систему корпоративних цілей та KPI; розробку

прозорої звітності та відповідності міжнародним стандартам (GRI, SASB) для підвищення довіри стейкхолдерів; активне залучення стейкхолдерів – працівників, громад, інвесторів – до прийняття рішень та визначення пріоритетів розвитку.

За даними сучасних досліджень, компанії, які інтегрують ESG-фактори у стратегію, демонструють підвищену прибутковість, знижені ризики та довгострокову стабільність діяльності. У сільському підприємстві ESG-принципи виступають основою для поєднання економічної ефективності з соціальною місією та екологічною відповідальністю, що дозволяє формувати стійкі бізнес-моделі, підвищувати конкурентоспроможність територій, розвивати локальні громади та забезпечувати довгостроковий баланс між економічними, соціальними та екологічними результатами діяльності. Загалом, ESG-фактори виступають ключовими нефінансовими показниками, які дозволяють оцінювати ефективність сільського підприємництва у трьох взаємопов'язаних вимірах сталого розвитку і визначають довгострокові перспективи розвитку бізнесу та громад.

Таким чином, інтеграція соціальної місії та ESG-принципів у сільське підприємництво передбачає системне поєднання економічних, соціальних і екологічних цілей у стратегічному управлінні бізнесом, що дозволяє підприємствам одночасно забезпечувати прибутковість і створювати додану цінність для локальних громад. Соціальна місія включає пріоритети щодо розвитку людського капіталу, підтримки соціальної інфраструктури, створення робочих місць та посилення інклюзивності, що формує соціальну стійкість території. ESG-принципи забезпечують комплексну екологічну відповідальність, прозоре корпоративне управління та залучення стейкхолдерів до прийняття рішень, що сприяє підвищенню довіри інвесторів і партнерів та зміцненню репутації підприємництва.

Висновки. Інтеграція соціальної місії та ESG-принципів у сільське підприємництво забезпечує комплексний розвиток територій, поєднуючи економічні, соціальні та екологічні цілі. Соціальна місія сприяє розвитку людського капіталу, створенню робочих місць та зміцненню громад, а ESG-принципи забезпечують прозоре управління, етичність і екологічну відповідальність. У синергії ці підходи формують механізми підвищення стійкості та конкурентоспроможності територій, створюючи економічну, соціальну й екологічну додану вартість та підвищуючи інвестиційну привабливість сільських громад. Водночас результати дослідження не вичерпують усіх аспектів означеної проблематики та мають характер наукової розвідки, спрямованої на формування концептуально-методологічного підґрунтя інтеграції соціальної місії та ESG-принципів у сільське під-

приємництво. Потребують подальшого опрацювання питання кількісної оцінки впливу ESG-факторів на економічні результати агробізнесу, розробки адаптованих індикаторів вимірювання соціальної доданої вартості для сільських територій, а також методики оцінювання рівня територіальної стійкості в умовах воєнних та післявоєнних трансформацій.

Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка прикладних моделей ESG-орієнтованого стратегічного управління для різних типів сільських підприємств, формування цифрових інструментів моніторингу соціально-екологічного впливу, а також емпірична апробація запропонованих механізмів на рівні конкретних територіальних громад. Це дозволить поглибити теоретичні засади теми та забезпечити її практичну імплементацію у процеси сталого розвитку сільських територій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Porter M. E., & Kramer M. R. (2011). Creating Shared Value. *Harvard Business Review*. URL: <https://hbr.org/2011/01/the-big-idea-creating-shared-value>
2. Eccles R. G., Ioannou I. & Serafeim G. (2014). The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance. *Management Science*. DOI: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2014.1984>
3. Mair J. & Noboa E. (2006). Social Entrepreneurship: How Intentions to Create a Social Venture Are Formed. In: *Social Entrepreneurship*. Palgrave Macmillan. URL: <https://books.google.com/books?id=0LFR0V0mK98C&pg=PA121>
4. Рурак І. Соціально-економічні фактори розвитку підприємництва у сільських громадах. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія: Економіка АПК*. 2025. № 32. С. 181–187. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2025.32.181>
5. Zinchuk T. O., Tarasovych L. V., Yaremova M. I., Usiuk T. V. & Kovalchuk O. D. (2021). Participation and Bridging: Involving Entrepreneurs in the Management of the EU Rural Economy. *Studies of Applied Economics*. 2021. № 39(5). DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i5.4900>
6. Зибарева О.В. Соціальна відповідальність бізнесу як джерело формування його конкурентних переваг. Економічні та соціальні детермінанти конкурентоспроможності підприємництва: колективна монографія / за заг. ред. Лопатинського Ю.М., Зибаревої О.В. Чернівці : Технодрук, 2023. 572 с., С. 45–80.
7. Зибарева О.В., Воронюк Т.А. Потенціал соціальної відповідальності підприємства в системі управління його конкурентоспроможністю. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2022. Вип. I (85). С. 106–124. DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2022-1.85.09>
8. Lopatynskiy Yu., Belei S., Kapelista I., Denysiuk L., Pavlyshyn M. The Effectiveness of the Management System in the Conditions of War and its Influence on the Development of Agribusiness. *Review of Economics and Finance*. 2023. Vol. 21. P. 932–940. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2022.258652>
9. Пшенична М. (2023). Роль і місце ESG-інвестування в механізмі формування сталої конкурентоспроможності українських підприємств у повоєнний період. *Scientific Collection "InterConf+"*, (29(139), 7–16. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2023.001>
10. Bilbao-Terol A., Arenas-Parra M., Cañal-Fernández V. & Obam-Eyang P. N. Multi-criteria analysis of the GRI sustainability reports: an application to Socially Responsible Investment. *Journal of the Operational Research Society*. 2018. Vol. 69 (10), P. 1576–1598. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41274-017-0229-0>
11. Бобко Л. О., Мазяр А. В. Проблеми корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7043> DOI: 10.32702/2307-2105-2019.5.37
12. Lee D. Corporate social responsibility of US-listed firms headquartered in tax havens. *Strategic Management Journal*. 2020. Vol. 41(9). Issue 9. P. 1547–1571. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.3195>
13. Finger M., Rosenboim M. Going ESG: The Economic Value of Adopting an ESG Policy. *Sustainability*. 2022. No. 14. P. 13917. DOI: <https://doi.org/10.3390/su142113917>
14. Daugaard D., Ding A. Global Drivers for ESG Performance: The Body of Knowledge. *Sustainability*. 2022. № 14(4). P. 2322. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14042322>
15. Воронцова А.С., Агафонова С.О., Білан С.А. Напрями координації нормативного регулювання відповідального (ESG) інвестування у світі: фрагментація чи уніфікація? *Економіка та право*. 2023. № 3. С. 91–100. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.091>

REFERENCES

1. Porter M. E. & Kramer M. R. (2011). Creating Shared Value. *Harvard Business Review*. URL: <https://hbr.org/2011/01/the-big-idea-creating-shared-value>
2. Eccles R. G., Ioannou I. & Serafeim G. (2014). The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance. *Management Science*. DOI: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2014.1984>

3. Mair J. & Noboa E. (2006). Social Entrepreneurship: How Intentions to Create a Social Venture Are Formed. In *Social Entrepreneurship* (pp. 121–157). Palgrave Macmillan. URL: <https://books.google.com/books?id=0LFR0V0mK98C&pg=PA121>
4. Rurak I. (2025). Socio-economic factors of entrepreneurship development in rural communities. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series: AIC Economics*, 32, 181–187. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2025.32.181>
5. Zinchuk T. O., Tarasovych L. V., Yaremova M. I., Usiuk T. V. & Kovalchuk O. D. (2021). Participation and bridging: Involving entrepreneurs in the management of the EU rural economy. *Estudios de Economía Aplicada*, 39(5). DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i5.4900>
6. Zybareva O.V. (2023). Sotsialna vidpovidalnist biznesu yak dzherelo formuvannia yoho konkurentnykh perevah [Corporate Social Responsibility as a Source of the Business Competitive Advantages]. In Yu.M. Lopatynskii, O.V. Zybareva (Eds.). *Ekonomichni ta sotsialni determinanty konkurentospromozhnosti pidpriemnytstva: kolektyvna monohrafiia* [Economic and social determinants of entrepreneurial competitiveness: collective monograph]. Chernivtsi: Tekhnodruk, 572 p., pp. 45–80. [in Ukrainian].
7. Zybareva O., Voronyuk T. (2022). Potentsial sotsialnoi vidpovidalnosti pidpriemstva v systemi upravlinnia yoho konkurentospromozhnistiu [Potential of social responsibility of an enterprise in the system of its competitiveness management]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky*, vol. 1 (85). pp. 106–124. DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2022-1.85.09> [in Ukrainian].
8. Lopatynskiy Yu., Belei S., Kapelista I., Denysiuk L., Pavlyshyn M. (2023). The Effectiveness of the Management System in the Conditions of War and its Influence on the Development of Agribusiness. *Review of Economics and Finance*. Vol. 21. P. 932–940. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2022.258652>
9. Pshenychna M. (2023). Rol i mistse ESG-investuvannia v mekhanizmi formuvannia staloi konkurentospromozhnosti ukraïnskikh pidpriemstv u povoiennyi period [The Role of ESG Investing in Shaping the Sustainable Competitiveness of Ukrainian Enterprises in the Post-War Period]. *Scientific Collection "InterConf+"*, vol. (29(139)), P. 7–16. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2023.001> [in Ukrainian]
10. Bilbao-Terol, A., Arenas-Parra, M., Cañal-Fernández, V., & Obam-Eyang, P. N. (2018). Multi-criteria analysis of the GRI sustainability reports: an application to Socially Responsible Investment. *Journal of the Operational Research Society*, vol. 69 (10), P. 1576–1598. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41274-017-0229-0>
11. Bobko L. O. and Mazjar A. W. (2019). Problemy korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu v Ukraini [Problems of corporate social responsibility in ukrainian business], *Efektivna ekonomika*, vol. 5, available at: <http://economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7043> DOI: 10.32702/2307-2105-2019.5.37
12. Lee D. (2020). Corporate social responsibility of US-listed firms headquartered in tax havens. *Strategic Management Journal*, vol. 41(9), issue 9, P. 1547–1571. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.3195>
13. Finger M., Rosenboim M. (2022). Going ESG: The Economic Value of Adopting an ESG Policy. *Sustainability*. No. 14. P. 13917. DOI: <https://doi.org/10.3390/su142113917>
14. Daugaard D., Ding A. (2022). Global Drivers for ESG Performance: The Body of Knowledge. *Sustainability*. No. 14 (4). P. 2322. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14042322>
15. Vorontsova A. S., Agafonova E. O., Bilan S. A. (2023). Napriamy koordynatsii normatyvnoho rehuliuвання vidpovidalnoho (ESG) investuvannia u sviti: frahmentatsiia chy unifikatsiia? [Direction of regulatory coordination of responsible (ESG) investment in the world: fragmentation or unification?] *Ekonomika ta pravo – Economy and law*. No 3. P. 91–100. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.091>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 09.11.2024
Стаття прийнята: 02.12.2024
Стаття опублікована: 27.12.2024